

richten op een dergelijke visie. Het gevaar is anders niet denkbeeldig dat oplossingen die in de afzonderlijke commissies of in de kring van verzekeraars, instellingen of beroepsgroepen worden bedacht, niet op elkaar aansluiten en er met een te hoog poldergehalte te veel tijd verloren gaat. Bovendien biedt het geboden perspectief meer zekerheid aan de verschillende participanten waardoor de bereidheid tot verandering alleen maar zal vergroten. Middels experimenten zou dan kunnen worden gekeken naar de effectiviteit van de verschillende initiatieven.

Tot slot. Het verhaal doet de ronde dat de minister zou hebben gezegd dat hij niets weet van de inhoud van de zorg maar alleen maar van de financiën. De beroepsgroepen moesten daarom zelf maar kijken hoe de opleidingen zouden moeten veranderen. Wij nemen aan dat dit gerucht onjuist is en het meer een elegante opmerking is geweest, want anders onderschat deze minister zichzelf zeer. Staatsrechtelijk komt het ons ook minder juist voor dat de minister die verantwoordelijk is voor een goede en betaalbare zorg en dit zelf ook erkent, de verantwoordelijkheid voor een onderwerp dat zo'n sleutelrol speelt bij de toekomst van de zorg geheel uit handen geeft.

De **voorzitter**: Ik geef het woord aan mevrouw Nap-Borger die haar maidenspeech zal houden.

□

Mevrouw **Nap-Borger** (CDA): Mevrouw de voorzitter. Het verzoek van de CDA-fractie om bij de behandeling van de VWS-begroting expliciet aandacht te schenken aan het beleidsonderdeel Sport, geeft al aan dat deze fractie grote waarde toekent aan sport. Sport vormt een belangrijk onderdeel van de sociale infrastructuur van onze samenleving. Naast de intrinsieke waarde van de sport, die centraal staat in de individuele beleving van sport en het plezier dat sport uit zichzelf kan geven, wordt alom inmiddels onderkend dat sport geen geïsoleerd maatschappelijk verschijnsel is.

De waarde van sport geldt zeker niet alleen voor professionele en topsporters, maar vooral ook voor de vele mensen die wekelijks zeer enthousiast bezig zijn op recreatief niveau, dan wel die als vrijwilliger bij

sport- en spelactiviteiten actief zijn als bestuurder, organisator, trainer, begeleider of hulp in de kantine. Sport ontspant en activeert mensen in een tijd waarin we een steeds passiever leven leiden door veel zittende beroepen, het autorijden en het werken en/of ontspannen achter de computer en de tv. Sport verbindt. We zien dat al bij jonge kinderen; samen knokken zij voor een punt voor hun team. En hoe kunnen we niet als "één man/vrouw" staan achter één van onze nationale sportteams? Dát hebben we deze weken laten zien?

Sport vervult ook een zeer waardevolle functie bij participatie en integratie van minderheden, van mensen in een kwetsbare positie, zoals mensen met een handicap, chronisch zieken, eenzame ouderen. Sport biedt jongeren een gemeenschappelijke oriëntatie, sfeer en gezelligheid, maar ook sociale controle en wederzijdse zorg. Kortom, sport levert een belangrijke bijdrage aan de leefbaarheid van stad en platteland en aan de kwaliteit van ons leven.

Maar naast het genoemde heeft sport óók een andere, niet onbelangrijke functie, namelijk het bevorderen van de volksgezondheid en het terugdringen van het beroep op de gezondheidszorg. Recente onderzoeken en rapporten waaronder het rapport van de Algemene Rekenkamer van november 2003, een onderzoek van TNO en een recentelijk onderzoek van het RIVM, bevestigen dit.

Graag ga ik vandaag in op het algemene preventiebeleid. Daarnaast wil ik inzoomen op de bijdrage die sport kan leveren om negatieve gevolgen van ons leefpatroon te verminderen en op de vraag hoe de overheid vanuit haar verantwoordelijkheid dit beleid "meer handen en voeten" kan geven.

Wanneer aan Nederlanders gevraagd wordt wat zij echt belangrijk vinden, komt een goede gezondheid stevast op de eerste plaats. Des te schrijnender is het gegeven dat de gezondheid van de Nederlanders de laatste decennia is verslechterd en achterblijft bij de rest van Europa. Mag de burger daarom van de overheid verwachten dat zij alles op alles zet om het tij te keren ten faveure van de gezondheid van de Nederlandse bevolking?

Voorkomen is beter dan genezen. Uit de zorgelijke berichten die ons

bereiken over de gezondheid van de Nederlandse burger blijkt dat het tijd wordt dat wij ons serieus verdiepen in de huidige en de te verwachten situatie op de lange termijn. De leden van de CDA-fractie zijn van mening dat vooral op het gebied van voorlichting en preventie een niet onbelangrijke taak voor de overheid is weggelegd. De afgelopen jaren heeft de CDA-fractie het belang van preventie bij de behandeling van verschillende wetsvoorstellen onderstreept. Zowel bij de wijziging van de Drank- en horecawet op 11 april 2000 als bij de wijziging van de Tabakswet op 26 maart 2002 is er door achtereenvolgens de heer Pastoor en de heer Werner nadrukkelijk gepleit voor intensivering van de preventieve inspanningen van de overheid. De motie, ingediend door de heer Werner bij de behandeling van de Tabakswet waarin 15 mln euro extra gevraagd werd, met name voor voorlichting aan jongeren, is met algemene stemmen aangenomen en door de toenmalige minister van VWS, mevrouw Borst, overgenomen.

In de fors aangescherpte Drank- en horecawet is een grote mate van verantwoordelijkheid voor de gevolgen van overmatig alcoholgebruik en het verstrekken ervan aan jongeren onder zestien jaar bij de sportverenigingen neergelegd. De heer Pastoor heeft bij de behandeling van deze wetswijziging zijn zorgen uitgesproken over de handhaafbaarheid van de leeftijds grenzen. Uit de uitkomst van een recent onderzoek blijkt dat wij helaas moeten constateren dat zijn zorgen terecht waren. Een kwart van de sportverenigingen houdt onvoldoende toezicht op het schenken van alcohol aan minderjarigen. Het aantal automobilisten dat rechtstreeks uit de sportkantine kwam met meer dan het toegestane promillage was fors.

Deze berichten vinden wij verontrustend. Aan het plezier van samen sporten of het genieten van kijken naar sport wordt steeds vaker afbreuk gedaan door de agressiviteit, relletjes en vernielingen na afloop. Dat het groeiende vandalisme bij sportevenementen nauw samenhangt met overmatig alcoholgebruik is genoegzaam bekend. Is de minister bereid, hier met meer dan gemiddelde aandacht naar te kijken en met de sportorganisaties hiertegen maatregelen te nemen?

De leden van de fractie van het CDA zijn in dit kader benieuwd naar het standpunt van het kabinet over een open brief van enkele prominenten uit de sportwereld, verzonden aan onder andere deze staatssecretaris waarin zeven maatregelen worden voorgesteld om nog voor het nieuwe seizoen met de KNVB, sportclubs en overheid met een adequate aanpak van het vandalisme te komen. Ik zal één opmerkelijke maatregel noemen die geen toelichting behoeft: de overheid zorgt voor een strafmaat die aan duidelijkheid niets te wensen overlaat. Kan de staatssecretaris ons meedelen wat zij met deze voorstellen doet?

De nota Sport, bewegen en gezondheid geeft aan dat veel gezondheidsproblemen zowel een relatie hebben met gedrag, zoals roken, alcoholgebruik en voeding, maar ook veroorzaakt worden door lichamelijke inactiviteit. Naast de negatieve gevolgen voor de kwaliteit en de kwantiteit van het leven brengt het hoge kosten in de gezondheidszorg mee en tevens economische schade door ziekteverzuim en arbeidsongeschiktheid. Per jaar kost ziekteverzuim als gevolg van inactiviteit het Nederlandse bedrijfsleven 1 mld euro. Investeren in preventie loont. Het verbaast mijn fractie dan ook dat hiervoor naar verhouding weinig middelen worden vrijgemaakt. Wij zien dat de financiële groei ruimte in de zorg voor 2004 2,8 mld euro bedraagt en dat daarvan 1,7 mld euro besteed wordt aan de curatieve zorg en maar enkele miljoenen aan preventie.

De toezegging van deze minister naar aanleiding van een aangekondigde motie van de heer Buijs bij het debat over de preventienota in de Tweede Kamer om op zo kort mogelijke termijn te onderzoeken waar door middel van substitutie extra middelen voor preventie kunnen worden vrijgemaakt, is een stap in de goede richting ten gunste van een volwaardig preventief gezondheidsbeleid waarin sport een niet onbelangrijke rol kan vervullen. Regering is vooruitzien. Kan de minister ons vandaag al meer over de uitkomst van het onderzoek vertellen?

Natuurlijk is de burger zelf verantwoordelijk voor zijn gezondheid. De overheid kan en mag dan ook nadrukkelijk appelleren aan de betrokkenheid en de verantwoordelijkheid van de burger hiervoor. Het

kabinet draagt naar onze mening wel degelijk verantwoordelijkheid, zowel bij het bevorderen van de volksgezondheid, zoals staat in artikel 22 van de Grondwet, als bij het actief opzetten van een preventief gezondheidsbeleid, mede vanwege de directe relatie die bestaat met de kosten in de gezondheidszorg. Het wordt in ons land algemeen aanvaard dat de overheid een taak heeft op het terrein van gezondheidsbescherming als het gaat om schone lucht en bodem, veilig drinkwater, de openbare gezondheidszorg, het toezien op voedselveiligheid en veilige openbare ruimten. De ondersteuning van sport past in deze rij.

De minister verkondigde bij de behandeling van het rapport "Preventieve Gezondheidszorg" vol trots dat niet eerder zo expliciet aan de hand van een nota over preventiebeleid is gesproken en daar had deze minister gelijk in. Als het om preventieve gezondheidszorg gaat, geldt vanzelfsprekend: "hoe eerder hoe beter", maar ook: "beter laat dan nooit".

De CDA-fractie juicht de aandacht van dit kabinet voor dit specifieke onderwerp dan ook van harte toe, maar zij heeft over de uitwerking ervan en de implementatie, ook binnen het beleid van andere departementen, de nodige vragen.

In de voorliggende begrotingsstukken "volksgezondheid, welzijn en sport" wordt de relatie van sport met andere beleidsterreinen benadrukt en wordt de noodzaak aangegeven van goede samenwerking met actoren op andere beleidsterreinen, zoals jeugdbeleid, preventie, sociaal en ouderenbeleid, en met andere ministeries, zoals BZK, Justitie, OCW, BuZa en VROM.

Al in 1996 was het toenmalige kabinet van mening dat vanwege de brede maatschappelijke betekenis van sport, de verantwoordelijkheid niet alleen bij de rijksoverheid ligt maar tevens bij de medeoverheden, de sportorganisaties, het bedrijfsleven, de zorgverzekeraars en de media.

De CDA-fractie onderstreept, vooral vanwege de preventieve waarde die van sport uitgaat, het grote belang van goede samenwerking en afstemming en onderkent de noodzaak dat alle betrokkenen zich vanuit de eigen verantwoordelijkheid moeten inzetten voor het realiseren

van de beleidsdoelen, zoals die door dit kabinet zijn gesteld.

Maar, voorzitter, de staatssecretaris zal vanuit een heldere visie op de toekomst van de sport als coördinerend bewindspersoon de lijnen moeten uitzetten, de verschillende plannen die van invloed zijn op en raakvlakken hebben met sport- en preventiebeleid moeten zwaluwstaarten en de geldstromen moeten stroomlijnen, zodat subsidies op het gebied van wijkaanpak, sport, jeugd en preventie samengebracht worden. Zo kunnen de inspanningen van velen optimaal benut en geconcretiseerd worden.

De staatssecretaris gaf tijdens het notaoverleg op 27 november zelf ruiterslijk toe dat het op rijksniveau lastig is om beleid te "verknopen". Wij vernemen graag van de staatssecretaris hoe het beleid op dit moment in de praktijk handen en voeten krijgt en hoe de diverse plannen met betrekking tot sport- en preventiebeleid geïmplementeerd worden in het beleid van andere betrokken ministeries.

Het kabinet kiest op basis van het Hoofdlijnenakkoord met betrekking tot het sportbeleid voor speerpunten op vier beleidsterreinen: sport-gezondheid, breedtesport, kader- en topsport en het benadrukt in de begrotingsstukken de rol die de sport kan vervullen bij het bevorderen van de volksgezondheid en het terugdringen van het beroep op de zorg.

Voorzitter, "goed voorbeeld doet volgen"! Onze fractie is benieuwd of de overheid, als één van onze grootste werkgevers en met een niet te onderschatten voorbeeldfunctie, hier voor haar eigen medewerkers beleid voor heeft ontwikkeld.

Voorzitter. Het doet de leden van deze fractie deugd dat het overheidsbeleid zich vooral richt op het bieden van ondersteuning aan het fijn vertakte netwerk van sportverenigingen en vrijwilligerswerk. Het CDA hecht groot belang aan verenigingen, waaronder de sportverenigingen, als bindmiddel in onze samenleving. Zij zijn van grote waarde zowel voor de top- als voor de breedtesport. Ons land scoort internationaal op veel sporten indrukwekkend, vooral dankzij de sportverenigingen. Zij zijn voor de CDA-fractie de pijlers die het sportbeleid dragen. Door goed gebruik te maken van deze bestaande netwerken kan er vooral voor bepaalde doelgroepen een

actief, stimulerend beleid ontwikkeld worden.

Uit het onderzoek van de commissie-Albeda blijkt opnieuw dat er grote gezondheidsverschillen bestaan tussen bevolkingsgroepen. Het onderstreept nogmaals de zorgelijke situatie ten aanzien van de gezondheid van mensen met een lagere sociaal-economische status. Zij hebben veelal minder mogelijkheden om actief deel te nemen aan activiteiten die een positief effect hebben op hun gezondheid. Voor deze doelgroep moeten laagdrempelige, vraaggerichte voorzieningen gecreëerd worden.

Voorzitter. Gemeenten zijn de belangrijkste motoren als het gaat om het faciliteren en structureren van een lokaal preventief gezondheidsbeleid. Hier zit de kennis met betrekking tot de lokale situatie; hier kan een aanpak ontwikkeld worden, gericht op de vraag, zodat via een integrale aanpak knelpunten worden opgelost. Het is vanwege de toegankelijkheid voor jongeren, voor mensen met een beperking, voor ouderen en allochtonen van essentiële waarde om dicht bij huis deel te kunnen nemen aan activiteiten op het gebied van sport en bewegen. Helaas moeten wij constateren dat sportterreinen steeds vaker verdwijnen in de periferie. Door middel van het Breedtesportbeleid tracht dit kabinet nieuwe impulsen te geven aan het sportbuurtwerk, verenigingsondersteuning en op het terrein van school en sport. De CDA-fractie kan, gezien de positieve effecten van het breedtesportbeleid, van harte instemmen met de continuering van dit beleid. Wel heeft mijn fractie moeite met het voornemen van het kabinet om de bestaande breedtesportimpuls om te vormen naar een breedtesportbeleid dat zich vooral richt op de grote steden en vijftig geselecteerde wijken.

Hoewel mijn fractie zich er terdege van bewust is dat zich in de grote steden vaak een cumulatieve problemen op allerlei gebied voordoet en dat het aanpakken en oplossen ervan extra middelen en aandacht van alle betrokkenen vraagt, zouden wij het betrouwen als hierdoor het nog pril ontwikkelde sportbeleid in kleinere gemeenten teruggedraaid of zelfs beëindigd zou worden. Met name in kleine plaatsen zijn de gezamenlijke inzet en aanpak, waarvoor de breedtesportmiddelen

dienen, van wezenlijk belang om voorzieningen te behouden en maatwerk te kunnen leveren. Is de staatssecretaris bereid het beleid in deze richting om te buigen?

Het multifunctioneel gebruiken van bestaande voorzieningen wordt door dit kabinet bepleit. Het is jammer dat veel dure sportaccommodaties gedurende lange perioden niet worden gebruikt. Ook hier geldt dat door een gezamenlijke aanpak veel opgelost kan worden. De CDA-fractie ziet goede kansen liggen binnen de mogelijkheden die de Brede School hiervoor biedt, vanwege de combinatie van onderwijs met andere het welzijnswerk, de bibliotheek, de sportverenigingen en de voor- en naschoolse opvang. Wij vragen deze bewindslieden de succesvolle initiatieven die er lopen, in zowel de grote steden als in de kleine kernen, te stimuleren en te ondersteunen. Zou het zogenaamde Engelse model, waar onderwijs, sport en kinderopvang samengebracht worden en dat verder gaat dan ons Brede Schoolconcept, omdat het zowel overdag als 's avonds toegankelijk is onder professionele leiding, ook in ons land een optie kunnen zijn?

Praten over sport kan niet zonder ook de vrijwilligers te noemen. Vrijwilligers zijn het cement van de samenleving. Geen van de aanwezigen hier zal naar mijn mening deze constatering in twijfel trekken. Voor de sport zijn zij, evenals voor veel andere sectoren, onmisbaar. De CDA-fractie maakt zich dan ook grote zorgen over de alarmerende berichten die ons bereiken over het groeiende tekort aan vrijwilligers in deze sector. De gevolgen zijn zelfs desastreus te noemen. Veel sportverenigingen zien nauwelijks mogelijkheden om de activiteiten gaande te houden. En dat is toch wel het laatste wat wij willen. Een van de redenen voor het afhaken van vrijwilligers zou wel eens het oerwoud aan regels kunnen zijn, waar bestuurders en andere vrijwilligers meer en meer mee geconfronteerd worden en die veel tijd en middelen kosten. Naar de mening van onze fractie zou de overheid hier faciliteiten voor de sport moeten aanbieden.

Voorzitter. Sport is cool voor jongeren. Dit biedt ongekende kansen om deze doelgroep voor het vrijwilligerswerk in de sport te enthousiasmeren. Bovendien vangen

wij, door de jongeren te betrekken bij deze tak van sport, twee vliegen in één klap: het draagt bij aan het terugdringen van het grote tekort aan vrijwilligers en het activeert de jongeren zelf te gaan sporten. Voor 15 augustus zal er een geactualiseerde visie op het vrijwilligerswerk liggen waarin ook specifiek aandacht geschonken zal worden aan het sportvrijwilligerswerk. Kan hier vandaag ± het is al bijna augustus ± al iets over worden meegedeeld?

De positieve bijdrage die sport en jeugdwerk kunnen leveren aan de overdracht van waarden normen, valt naar de mening van onze fractie ook onder preventie. Gezien de prioriteiten die dit kabinet in de regeringsverklaring van de kabinetten-Balkenende I en II met betrekking tot het belang van sport voor de overdracht van waarden en normen heeft opgenomen, wordt dit belang in de kabinetsreactie op het WRR-rapport "Waarden, normen en de last van het gedrag" nogmaals onderstreept. Wij gaan ervan uit dat vooral die projecten die bijdragen tot dit doel met stip gehonoreerd worden bij het verdelen van de projectgelden. Ik wil hier ook expliciet de verdeling van 2,9 mln extra noemen, die "Tweede-kamerbreed" voor de ondersteuning van vrijwilligers op lokaal niveau op het terrein van jeugdactiviteiten is geoormerkt en waarbinnen Scouting en NUSO vanwege hun preventieve activiteiten zijn geprioriteerd. De leden van de CDA-fractie sluiten zich hier van harte bij aan. Kunnen de bewindslieden al meer duidelijkheid geven over de bestemming van dit budget?

Er is momenteel nog volop discussie gaande, ook binnen andere departementen, over herverdeling van middelen waarvan de uitkomst van eminent belang is voor de totale hoogte van de bedragen die voor sport- en jeugdwerk ingezet kunnen worden. Het zou veel perspectief bieden als alle lotto- en totogelden naar de sport gingen. Onze fractie verbindt hier wel nadrukkelijk de voorwaarde aan dat de andere goede doelen elders worden ondergebracht. Is hierover al meer bekend?

Voorzitter. Ik kom tot een afronding. 2004 is een buitengewoon jaar voor de sport. In augustus vinden de Paralympics en de Olympische Spelen plaats. Tevens heeft de Europese Commissie 2004 uitgeroepen tot "het Jaar van

Nap-Borger

opvoeding door sport". Dit kabinet ziet grote kansen om in haar functie als EU-voorzitter ± ik citeer uit de beleidsbegroting: ± "de samenwerking tussen onderwijs en sport en de maatschappelijke betekenis van sport, nationaal en internationaal op de agenda te zetten, niet alleen in 2004 maar ook in de periode daarna". Een loffelijk streven dat wij van harte ondersteunen. Wij horen graag hoe dit concreet ingevuld gaat worden.

Het thema voor 2004 van het Europese actieplan dat de gezondheid van de Europeanen moet verbeteren, luidt: "Move your body, stretch your mind." Voorzitter, er is nog een wereld te winnen.

De **voorzitter**: Mevrouw Nap, van harte proficiat met uw maidenspeech. U bent van de leden die vorig jaar nieuw zitting namen in deze Kamer, de laatste die de maidenspeech mag uitspreken. U hebt er dus even op moeten wachten. Ik weet dat dit zeker niet aan u heeft gelegen, maar eenvoudigweg aan het feit dat u lid bent van een grote fractie met heel veel nieuwe leden.

Uw beroepservaring en uw politieke belangstelling liggen in het verlengde van elkaar. U begon in het onderwijs van 1966 tot 1971 en daarna was u maar liefst 27 jaar verbonden aan een apotheekhoudende huisartsenpraktijk. Onderwijs en gezondheidszorg zijn u daarmee zeer bekend. Vanaf 1987 had u zitting in de provinciale staten van Overijssel, onder meer als fractievoorzitter. In de laatste periode tot 2003 was u gedeputeerde, met als portefeuilles volksgezondheid, milieu, zorg, onderwijs, sport en emancipatie. Zo bent u met de politieke en bestuurlijke kant van uw werkterrein bekend geraakt. Ook uw nevenfuncties getuigen van die belangstelling. Ik noem het bestuurslidmaatschap van het Nationaal revalidatiefonds en het lidmaatschap van de Raad van advies voor cliënteninformatie en cliëntenondersteuning in de eerstelijnszorg in Twente. Daarnaast was u ook nog een keer provinciaal en landelijk heel actief in diverse functies in het CDA.

Vandaag echter is uw bijdrage aan dit debat gericht op de sport. Vanuit dat perspectief beschouwd, is het moment van uw maidenspeech wel het wachten waard geweest. Sport

staat deze week middenin de belangstelling. Een groot deel van het volk is onder invloed van de voetbalwedstrijden van kleur verschoten. Ik laat overigens graag in het midden of ik nu doel op de oranje kledingkleur of de rode gezichtskleur vanwege de penibele positie van ons nationale elftal. Het moet een bijzondere ervaring zijn om in de Europese sportweek bij uitstek te kunnen spreken over een beleidsterrein dat zoveel zielen beroert. Sport en politiek hebben ook iets gemeenschappelijks: een doordachte voorbereiding en een goede timing zijn van groot belang, maar uiteindelijk tellen toch altijd de resultaten. Ik wens u graag toe dat u bij uw werkzaamheden in onze senaat tot het gewenste resultaat zult komen en dat u daaraan bovendien heel veel plezier beleeft. Succes toegewenst!

Uiteraard geef ik alle collega's graag even de gelegenheid om Mevrouw Nap te feliciteren.

De vergadering wordt enkele ogenblikken geschorst.

Mevrouw **Van Leeuwen** (CDA): Mevrouw de voorzitter. Allereerst is steeds betoogd dat niet de huidige financiering van de ziektekosten het belangrijkste knelpunt in de gezondheidszorg vormt, maar veel meer de diverse inhoudelijke problemen. De stelselwijziging zou slechts het sluitstuk kunnen zijn, zij het in het kader van de oplossing van andere knelpunten, maar dan wel een noodzakelijk sluitstuk.

Langzamerhand is het zo ver. De minister heeft in zijn brief van 12 maart jl. de hoofdlijnen van de herziening van het stelsel curatieve zorg aangegeven. Daarmee heeft de Tweede Kamer intussen op hoofdlijnen ingestemd. Het is dan ook de hoogste tijd om stil te staan bij de inhoudelijke zorgknelpunten, die bepaald nog niet zijn opgelost, alsook vandaag in dit kader bij de menskrachtontwikkeling. De minister signaleert zelf immers ook dat hier een knelpunt van belang kan liggen. Zeker na het betoog van collega Hamel teken ik hierbij aan dat hierbij sprake is van de last van het verleden, die de bewindslieden nu in het beleid moeten meetorsen. Tegen deze achtergrond maak ik toch maar de opmerkingen die ik moet maken.

Daarbij realiseer ik mij steeds dat die last er is.

In het kader van de beoogde gereuleerde marktwerking wordt op z'n minst ook vereist dat er voldoende aanbod van zorgaanbieders over de gehele linie beschikbaar is. Het kabinet mag terecht gewag maken van maatregelen die in dit kader reeds zijn genomen, zoals meer plaatsen bij de medische opleidingen, capaciteitsuitbreidingen en opleidingen voor nieuwe beroepen. Zal dit echter wel voldoende zijn? Dit vraagt de CDA-fractie zich af. Bovendien: spelen de genomen maatregelen wel voldoende in op de toekomstige behoefte aan menskracht, nu het morbiditeitspatroon in de komende decennia zo drastisch zal veranderen? Immers, deze eeuw zal zich op het terrein van de gezondheidszorg met name laten typeren als de eeuw van de ouderdomsziekten. Dit betekent ook een verschuiving van acute klachten naar de begeleiding van chronisch zieken. Van cure naar care brengt op zichzelf eveneens al een toename van werkdruk en van meer handen aan het bed met zich. De minister heeft hierop in stuk 29282, nr. 1, in de tweede zin al ingespeeld: maar het is de vraag of we voldoende mensen hebben voor de zorg van morgen.

Hierbij speelt ongetwijfeld ook een rol de in feite té late constatering dat de echte vergrijzing, in vergelijking met een aantal andere Europese landen, nog moet komen. Dat is tegen de achtergrond van de huidige situatie een benaauwende uitspraak. Er wordt met name ingezet op het opzetten van nieuwe slagvaardige structuren voor opleiding en beroepen in de zorg, alsmede het anders verdelen van taken tussen de diverse beroepsbeoefenaren. Uiteraard heeft dat onze hartelijke instemming.

Niettemin heeft de beantwoording van onze vragen en die van enkele collega's in een aantal opzichten onze twijfel alleen maar vergroot, twijfel over de positieve uitkomsten van het voorgestane beleid. Zullen de diverse maatregelen toereikend zijn en is er nog niet meer nodig dan de thans voorziene maatregelen? Dit geldt te meer daar ook wordt geconstateerd ± en dat onderschrijft de CDA-fractie ± dat de zorgsector primair zelf verantwoordelijk is voor goede brancheopleidingen en een passende, moderne beroepen-